

ТЕХНІКО-ТАКТИЧНІ ДІЇ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ-
ШПАЖИСТІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ
В УМОВАХ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Брискін Юрій, Смирновський Сергій, Семеряк Зоряна
Львівський державний університет фізичної культури

Аннотація

Технико-тактические действия фехтовальщиков – шпажистов высокой квалификации в условиях соревновательной деятельности. Брискин Юрий, Смирновский Сергей, Семеряк Зоряна Львовский государственный университет физической культуры. Установлено, что в структуре атакующих технико-тактических действий высококвалифицированных фехтовальщиков-шпажистов по объему и результативности преобладают простые атаки. Эффективность атак с действиями на оружие выше, чем эффективность простых атак. Среди защитных действий высококвалифицированных фехтовальщиков-шпажистов наибольший объем имеют защиты с ответами и контратакующие действия – уколы навстречу. Для спортсменов, использующих ортопедическую рукоятку для управления оружием, характерно большее разнообразие действий, чем для тех, кто использует гладкую рукоятку.

Ключевые слова: фехтовальщики на шпагах; соревновательная деятельность, технико-тактическая подготовка

Annotation

Technical and tactical actions of highly-qualified fencers in competitive activity. Yuriy Briskin, Serhiy Smyrnovsky, Zoryana Semeryak. Lviv state university of physical culture. Established that the simple attacks are dominated at the structure of the attacking technical and tactical actions of highly qualified fencers by their scope and effectiveness. The efficiency of prise-de-fer attacks is higher than the efficiency of simple attacks. Among the defensive actions of high-qualified fencers - the largest scope is of parry-riposte actions and among counterattacking actions - of hits ahead. Athletes who use orthopedic grip for the control weapon characterized by more variety of actions than for those who use the "French" grip.

Key words: epee fencers; competitive activity, technical and tactical training;

Постановка проблеми. Еволюція змагальної діяльності у фехтуванні визначає зміни системи підготовки фехтувальників [1, 4]. Рішення Міжнародної федерації фехтування стосовно обмежень часу ведення поєдинку, системи покарань за пасивне ведення бою, розмірів фехтувальної доріжки, кількості необхідних для перемоги уколів, системи виявлення переможців змагань сприяли змінам змагальної діяльності фехтувальників, та суттєво вплинули на систему підготовки спортсменів. У результаті цього виникли й зазнали змін різні стилі ведення поєдинків фехтувальниками [1,3]. Сучасний стан розвитку фехтування, який характеризується інтенсифікацією змагальної діяльності фехтувальників потребує впровадження диференційованих підходів до вдосконалення техніко-тактичної підготовки фехтувальників на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальними дослідженнями теорії спорту зазначається, що одним із результативно-значущих компонентів забезпечення змагальної діяльності є рівень техніко-тактичної підготовленості спортсменів [2]. Вона є однією з найважливіших сторін процесу багаторічного удосконалення фехтувальників і складає основу у досягненні вищої спортивної майстерності у цьому виді спорту [2].

За останні роки проведені дослідження були сконцентровані на питаннях техніко-тактичної підготовки фехтувальників і вказали на об'єктивні зміни у техніко-тактичному арсеналі фехтувальників-шпажистів в умовах змагальної діяльності [1,3,4,5]. Також дослідження торкнулися питань фізичної підготовки фехтувальників, педагогічного значення фехтування, теоретичної підготовки фехтувальників, історії фехтування. Проте ці дослідження не вплинули на процес техніко-тактичної підготовки фехтувальників-шпажистів, або ж містять застарілі дані, що призвело до втрати актуальності досліджень в сучасних умовах розвитку фехтування.

Отже, постає актуальне питання вивчення техніко-тактичної підготовленості фехтувальників-шпажистів, її реалізації в умовах змагальної діяльності, встановлення модельних показників техніко-тактичних дій фехтувальників-шпажистів, і визначення напрямів їх використання у системі підготовки фехтувальників етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Зв'язок з науковими темами і планами. Дослідження виконане згідно теми 2.8. «Удосконалення підготовки спортсменів в окремих групах видів спорту» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.

Мета дослідження: визначити арсенал техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення; аналіз документальних матеріалів; порівняння; педагогічне спостереження; методи математичної статистики.

Результати дослідження: У ході досліджень було проведено педагогічне спостереження, яке передбачало аналіз відеоматеріалів поєдинків двохсот фехтуваль-

ників-шпажистів рівня TOP-100 світового рейтингу ФІЄ.

Проведений нами аналіз змагальної діяльності висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів показав, що серед атакуючих дій фехтувальників-шпажистів високої кваліфікації переважають прості атаки, середній обсяг яких становить 6,4; атаки протягом одного поєдинку. На відміну від простих атак, обсяг атак з дією на зброю знижується не суттєво, і становить 4,3 атаки за один поєдинок. Середня результативність простих атак також є вищою, ніж середня результативність атак з дією на зброю та складає 3,4 атаки протягом поєдинку. Відповідно середня результативність атак з дією на зброю складає 2,9 атаки впродовж поєдинку. Що стосується ефективності атакуючих дій висококваліфікованих шпажистів протягом поєдинку у турі прямого вибування, спостерігається дещо нижча ефективність простих атак у порівнянні з атаками з дією на зброю. Ефективність простих атак складає 51,1%, проте ефективність атак з дією на зброю становить 55,7%. Нижча ефективність простих атак свідчить про більшу надійність у поєдинках атак з діями на зброю.

Серед дій на зброю під час атак за обсягом переважають батмани. Зокрема найбільший середній обсяг серед батманів має 4-й батман 0,96 дії. Середня результативність цього батману є також найвищою серед інших різновидів батманів і складає 0,64 дії впродовж поєдинку. Відповідно, у 34% випадків застосування цього прийому висококваліфікованими фехтувальниками-шпажистами призводить до нанесення уколу, що і складає його ефективність, яка є найвищим показником у порівнянні з іншими видами батманів.

На другому, – за показниками – місці, серед різновидів батманів знаходиться 2-й батман, середній обсяг котрого становить 0,5 дії впродовж поєдинку. Середня ре-

зультативність цієї технічної дії упродовж бою складає 0,31 дії, ефективність 16%. Третє місце за популярністю серед різновидів батманів посідає 6-й батман, обсяг якого є найнижчим серед різновидів цієї дії і складає 0,1-3, середня результативність його становить 0,09 дії, ефективність майже 7%. Найнижча популярність і найвища ефективність батману 6 призводить до необхідності звернення уваги саме на цю дію у процесі техніко-тактичної підготовки висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів.

На другому місці за обсягом серед дій на зброю знаходяться захвати, середня кількість яких становить 1,55 дії впродовж одного поєдинку.

Серед захватів найбільший обсяг має 6-й захват, середній обсяг якого становить 0,73 дії. Середня результативність цього різновиду захвату упродовж поєдинку є також найвищою серед інших різновидів захватів і становить 0,45 дії. Також 6-й захват є одним з найбільш ефективних щодо використання у поєдинку, у порівнянні з іншими видами захватів ефективність його становить 24,8%. Нижчі показники обсягу результативності та ефективності серед захватів виявлені при застосуванні 4-го захвату. Середній обсяг його становить 0,19 дії, середня результативність 0,12 дії; у результаті цього середня ефективність застосування 4-го захвату упродовж поєдинку складає 8,29%.

Особливе місце серед дій на зброю під час атак посідає зав'язування 4-8, ефективність якого складає 18,7%, тоді як середній обсяг складає 0,67 дій, а середня результативність 0,36 дій, що є нижчим показником у порівнянні із 6-м захватом. Висока ефективність захвату 4-8 пояснюється тим, що він перекриває одразу декілька секторів, а отже у певних ситуаціях може замінити інші види захватів.

Важливе місце в арсеналі техніко-тактичних дій фехтувальників-шпажистів високої кваліфікації посідають захисти з відповідями. Середній обсяг захистів з відповідями упродовж поєдинку складає 2,5 раз.

Серед захистів з відповідями найбільшу популярність має 6-й захист, його середній обсяг складає 1,18 дій. Результативність 0,6 дії та ефективність 30%.

Після 6-го захисту за популярністю на другому місці перебуває 4-й захист. Загальний середній обсяг його складає 0,62 дії, з середньою загальною результативністю 0,29 дій, ефективність цього виду захистів становить 18,14%. Серед різновидів захистів з відповідями популярним є 2-й захист, загальний середній обсяг якого становить 0,6 дії середня результативність 0,3 дії, що є більшим показником ніж захист 4; відповідно, й ефективність цієї дії становить майже 18%.

Серед контратакуючих дій фехтувальників-шпажистів найбільшу популярність мають уколи назустріч, загальний середній обсяг яких складає 4,51 дії, що є найвищим показником серед усіх видів контратакуючих дій. Середня результативність уколів назустріч складає 2,7 уколи упродовж поєдинку; відповідно ефективність цієї дії становить 52%.

Наступними за популярністю у контратакуючих діях серед фехтувальників-шпажистів високого класу є обопільні атаки. Середній загальний обсяг цих атак становить 1,76 атаки за поєдинок, також їхня результативність 1,3 атаки за поєдинок. Загальна ефективність цих атак складає 60,5%.

Різноманітність засобів оборони, призводить до досить частого виникнення ближнього бою. Найбільш ефективними засобами нанесення уколів у ближньому бою є ремізи. Загальний середній обсяг їх невеликий і становить 1,32 уколів за поєдинок, відповідно із середньою результативністю

0,91 дії ефективність цього виду контратакуючих дій є найвищою після обопільних атак у порівнянні з іншими видами контратакуючих дій і складає 46,8 % .

У результаті еволюції змагальної діяльності у фехтуванні виникли й зазнали змін різні стилі ведення поєдинків фехтувальниками, які передбачають різну будову рукояток зброї, отже різні способи управління нею під час ведення поєдинків.

У ході досліджень було диференційовано показники контролю змагальної діяльності відповідно до способів управління зброєю та було визначено, що структура і зміст дій фехтувальників-шпажистів які використовують різні способи управління зброєю суттєво відрізняється. Зокрема у фехтуванні на шпагах обсяг, результативність та ефективність простих атак має залежність від використання «французької» рукоятки фехтувальниками-шпажистами. Коефіцієнт взаємозв'язку обсягу застосування простих атак у змагальній діяльності та використання «французької» рукоятки для утримування зброї становить 0,47. Взаємозв'язок результативності простих атак і використання «французької» рукоятки складає 0,56. Відповідно взаємозв'язок ефективності простих атак і використання «французької» рукоятки для утримування зброї фехтувальниками-шпажистами становить 0,33. Отже, враховуючи ці показники, можна стверджувати, що виконання простих атак більш характерно для фехтувальників-шпажистів, які використовують «французьку» рукоятку для управління зброєю у поєдинках.

Проте обсяг, результативність та ефективність атак з діями на зброю має протилежну тенденцію. Атаки з діями на зброю у більшій мірі притаманні фехтувальникам-шпажистам, які використовують «ортопедичну» рукоятку для управління зброєю. Взаємозв'язок обсягу атак з діями

на зброю та використанням «ортопедичної» рукоятки для управління зброєю становить 0,54. Також високий показник спостерігається у взаємозалежності між результативністю атак з діями на зброю та застосуванням «ортопедичної» рукоятки для управління зброєю, і складає 0,50. Щодо ефективності атак з діями на зброю, показник їх взаємозв'язку з використанням «ортопедичної» рукоятки становить 0,44.

Серед контратакуючих дій, найвищий рівень взаємозалежності з особливостями рукоятки зброї мають уколи назустріч. Ці технічні дії найбільше характерні для фехтувальників-шпажистів що використовують «французьку рукоятку» для управління зброєю. Взаємозалежність обсягу зі способом управління зброєю становить 0,60, результативності 0,63. Проте показники взаємозалежності ефективності з використанням «французької» рукоятки для управління зброєю є досить низькими і складають 0,13, що свідчить про універсальність цієї технічної дії у змагальній діяльності.

На підставі встановленого взаємозв'язку способів управління зброєю та структури техніко-тактичних дій фехтувальників-шпажистів розроблено «Пристрій для технічної підготовки фехтувальників» та отримано документ пат. 87020 Україна, МПК А63В 69/02 (2006.01)

Висновки

У структурі атакуючих техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів за обсягом і результативністю переважають прості атаки (5 та 4,65 дії відповідно). Показники атак із діями на зброю є нижчими від показників простих атак. Ефективність атак з діями на зброю є вищою, ніж ефективність простих атак (60,8% та 50,0% відповідно). Серед захисних дій висококваліфікованих фехтуваль-

ників – шпажистів найбільший обсяг мають захисти з відповідями (2,32 дії). Серед контратакуючих дій найбільшу популярність мають уколи назустріч, середній обсяг яких становить 4,2. Основними прийомами для нанесення уколів у ближніх боях є ремізи.

Для спортсменів, котрі використовують ортопедичну рукоятку для управління зброєю, характерна більша різноманітність дій, ніж для тих, хто використовує гладку рукоятку. Прості атаки ($r=0,47$; $p\leq 0,01$), уколи назустріч частіше зустрічаються у спортсменів, які застосовують гладку рукоятку для управління зброєю ($r=0,60$; $p\leq 0,01$). Атаки з діями на зброю притаманні спортсменам, які використовують ортопедичну

рукоятку для управління зброєю ($r=0,54$; $p\leq 0,01$).

Література:

1. Рошчін І. Інноваційні впровадження у правила змагань та їх вплив на змагальну діяльність фехтувальників-шпажистів / І. Г. Рошчін // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту Л., 2007. – Вип. 11 – Т. 3. – С.317–323.
2. Тышлер Д. А. Спортивное фехтование: уч. для вузов физ. культуры / Ред. Тышлер Д. А. – М.: ФОН, 1997. – 389 с.
3. Шевчук Е. Н. Состояние проблемы технико-тактической подготовки квалифицированных фехтовальщиков / Е. Н. Шевчук // XI Междунар. науч. конгресс «Современный олимпийский спорт и спорт для всех»: тез. докл. – Минск, 2007. – Ч. 3. – С. 56–59.
4. Смирновський С. Б. Арсенал техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників-шпажистів // Probleme actuale ale nejricei si practicii culturii fizice (Problems and practice of physical culture). – Kishinev: USEFS. – 2014 –С. 288–294
5. Смирновський С. Структура та зміст техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників на шпагах / Смирновський Сергій // Спорт та сучасне суспільство: матеріал. VII відкритої студ. наук. конф. – К. : Інтер-Сервіс, 2014. – С. 160–165.

